

Krzysztof PAŁĘGA*

 <https://orcid.org/0000-0002-0092-7207>

METODY BADANIA NIEWYPŁACALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW W ŚWIELE ORZECZEŃ SĄDOWYCH

Abstrakt

Przedmiot badań: Przedmiotem badań jest analiza przepisów prawa, w których występuje pojęcie niewypłacalności wraz z oceną ich znaczenia w praktyce orzeczniczej (na podstawie danych z baz Lex i Legalis), a także analiza orzeczeń sądowych w zakresie sposobów badania niewypłacalności.

Cel badawczy: Celem artykułu jest przegląd wyróżnionych w literaturze ekonomicznej i prawniczej metod badania niewypłacalności wraz z odniesieniem do badań nad skutecznością najczęściej używanych. W artykule dokonano identyfikacji najczęściej stosowanych metod analitycznych badania niewypłacalności przedsiębiorstw na podstawie ogólnodostępnych orzeczeń sądowych.

Metoda badawcza: W artykule zastosowano metodę dogmatyczno-prawną polegającą na analizie przepisów prawa upadłościowego w zestawieniu z ich praktyczną wykładnią, dokonywaną przez sądy, a także metodę analizy orzecznictwa (studium przypadku) ukierunkowaną na identyfikację kryteriów stosowanych w ocenie niewypłacalności na podstawie baz prawnych Lex oraz Legalis.

Wyniki: Wśród wyróżnionych metod badania niewypłacalności do najczęściej stosowanych zaliczyć należy analizę wskaźnikową (w szczególności wskaźniki płynności i zadłużenia) oraz analizę dyskryminacyjną, w tym modele zarówno polskie, jak i zagraniczne. Pozostałe metody zawarte w literaturze ekonomicznej nie znajdują odzwierciedlenia w orzecznictwie z zakresie badania niewypłacalności.

Słowa kluczowe: analiza finansowa, wypłacalność, prognozowanie bankructwa, upadłość.

Klasyfikacja JEL: G32, G33, K22, M41

1. Wstęp

Niewypłacalność przedsiębiorstwa stanowi istotne zagadnienie z pogranicza nauk prawnych i ekonomicznych, którego wystąpienie wiąże się z licznymi skutkami tak dla podmiotu gospodarczego, jak również jego interesariuszy

---

* Mgr, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Finansów i Ubezpieczeń, Katedra Finansów Przedsiębiorstw i Ubezpieczeń Gospodarczych; e-mail: krzysztof.palega@uekat.pl; Biegły sądowy z zakresu badania niewypłacalności przedsiębiorstw.

zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych oraz całego otoczenia gospodarczego¹. Mimo istniejącej literatury przedmiotu z zakresu badań nad niewypłacalnością przedsiębiorstw dotychczas nie udało się dokonać zestawienia dostępnych metod badania niewypłacalności, łącząc zarówno znajdujące się w literaturze ekonomicznej, jak i prawnej. Nadal brak jest również metody uniwersalnej, która pozwalałaby na jej powszechne używanie oraz jednoznaczne potwierdzenie lub zaprzeczenie, w jakim momencie w danym przedsiębiorstwie zmaterializował się stan niewypłacalności. W praktyce sądowej ocena niewypłacalności przedsiębiorstwa wiąże się z zastosowaniem licznych przepisów prawnych. Istotną wskazówkę dla sądów stanowią również opinie sądowe wykonywane przez biegłych sądowych, w których to dokonano wskazania, czy wobec podmiotu doszło do materializacji stanu niewypłacalności. W kontekście bezpieczeństwa wierzycieli oraz osób zarządzających przedsiębiorstwami niebagatelne staje się zagadnienie, w jaki sposób należy badać niewypłacalność zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz czy metody wskazywane w naukach ekonomii i finansów pozwalają na jednoznaczne i precyzyjne określenie momentu wystąpienia niewypłacalności.

Celem niniejszego artykułu jest przegląd wyróżnionych w literaturze ekonomicznej i prawniczej metod badania niewypłacalności wraz z odniesieniem do badań nad skutecznością najczęściej używanych. W artykule dokonano identyfikacji stosowanych metod analitycznych badania niewypłacalności przedsiębiorstw na podstawie ogólnodostępnych orzeczeń sądowych.

Artykuł wiąże perspektywę prawną i ekonomiczną niewypłacalności, gdyż do tej pory nie powstała żadna publikacja, w której podjęto się zestawienia metod badania niewypłacalności łączącej w sobie obie wskazane dziedziny. Pojęcie niewypłacalności występuje zarówno w naukach prawnych, jak również naukach ekonomicznych. Istotną kwestią jest ustalenie, czy pojęcia te są lub też mogą być zbieżne oraz czy badanie niewypłacalności w ujęciu prawnym i ekonomicznym należy traktować symetrycznie, czy jednak należałoby wskazać, że badanie niewypłacalności w kontekście ekonomicznym oraz badanie niewypłacalności w kontekście prawnym można uznać jako zagadnienie zupełnie odmienne.

W pierwszej części artykułu dokonano rozważań dotyczących pojęcia niewypłacalności, w szczególności odniesienia się do dorobku literatury przedmiotu z zakresu badania niewypłacalności, w tym badań nad analizą wskaźnikową i analizą dyskryminacyjną w zakresie ich skuteczności. W dalszej części artykułu

¹ S. Morawska, P. Roszkowska, *Interesariusze w procesie upadłości przedsiębiorcy*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 2011/19 (2), s. 49–58, <https://econjournals.sgh.waw.pl/KNoP/article/view/2104>; stan na 9.07.2025 r.

dokonano analizy badania niewypłacalności w świetle nauk prawnych i ekonomicznych, przedstawiając aktualne przesłanki niewypłacalności oraz sposoby badania niewypłacalności podawane w literaturze przedmiotu. Część trzecia artykułu poświęcona została badaniom nad aktualnym orzecznictwem, poświęconym ustaleniu momentu niewypłacalności, w tym wskazaniu przepisów prawnych zawierających pojęcie niewypłacalności oraz zestawieniu kluczowych metod badania niewypłacalności, pojawiających się w orzecznictwie. W badaniu zastosowano metodę dogmatyczno-prawną polegającą na analizie przepisów prawa upadłościowego w zestawieniu z ich praktyczną wykładnią, dokonywaną przez sądy, a także metodę analizy orzecznictwa (studium przypadku) ukierunkowaną na identyfikację kryteriów stosowanych w ocenie niewypłacalności na podstawie baz prawnych Lex oraz Legalis. Tak dobrana metoda pozwalała na stwierdzenie, jakie metody badania niewypłacalności używane są do badania przesłanek niewypłacalności na podstawie odpowiednich przepisów prawnych.

2. Przegląd literatury

2.1. Problematyka badania niewypłacalności w świetle nauk ekonomicznych

Problematyka niewypłacalności w świetle nauk ekonomii i finansów zwykle wiąże się z analizą kondycji finansowej przedsiębiorstwa, uwzględniając jej płynność finansową czy też zadłużenie. W literaturze odnoszono się również do pozafinansowych skutków upadłości przedsiębiorstw, wyróżniając zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki prawne czy też społeczne². Dokonując przeglądu literatury przedmiotu, należy podkreślić, że autorzy publikacji starali się wskazać teoretyczne ramy samego pojęcia niewypłacalności zarówno odnoszące się do nauk ekonomicznych, jak również nauk prawnych³.

Biorąc pod uwagę definicje niewypłacalności wskazane w literaturze z zakresu ekonomii i finansów, należy wskazać zarówno na ich mnogość, jak również na odmienną podstawę interpretacji tego stanu. I tak, S. Mazurek w swoim

² E. Mioduchowska-Jaroszewicz, M. Szczepkowska, *Pozytywne i negatywne skutki upadłości*, Studia i Prace WNEiZ US 2016/43 (1), s. 65–74, <https://doi.org/10.18276/sip.2016.43/1-06>

³ G. Kamiński, A. Borys, *Upadłość i niewypłacalność jako pojęcia ekonomiczne i prawne*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2022/LXXXIV/3, s. 53–68; S. Mazurek, *Pojęcie i kluczowe problemy związane z ustalaniem stanu niewypłacalności*, *Fenix.PL – Kwartalnik Krajowej Izby Syndyków* maj 2010/0, s. 27–39; S. Gurgul, J. Podczaszy, *Niewypłacalność przedsiębiorstwa w ujęciu prawnym i ekonomicznym*, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie, Wydawnictwo SAN* 2015/XVII/8/I, s. 185–196.

artykule⁴ dokonał podziału definicji występujących w literaturze ekonomicznej i prawniczej. Wyróżnił on definicje akcentujące długoterminowy wymiar majątkowy i finansowy (9 pozycji), definicje akcentujące krótkoterminowy (bieżący) wymiar majątkowy i finansowy (10 pozycji) oraz definicje uwzględniające zarówno aspekty krótkoterminowe, jak i aspekty długoterminowe (14 pozycji). Biorąc pod uwagę wskazane definicje, w literaturze ekonomicznej przewagę tworzą definicje podkreślające, iż niewypłacalność związana jest z nadwyżką zobowiązań nad majątkiem⁵ oraz wskazujące na zdolność do spłaty zobowiązań w długim terminie⁶ bądź krótkoterminowo⁷. Podkreślić należy, że często definicje przywołane przez autora wskazanego artykułu odwołują się do definicji wypłacalności, a nie niewypłacalności. G. Kamiński oraz A. Borys w swoim artykule⁸ nie przywołali natomiast definicji ekonomicznych niewypłacalności, wskazując jedynie, iż ocena niewypłacalności winna uwzględniać wykorzystanie analizy wskaźnikowej. Również artykuł S. Gurguła oraz J. Podczaszy⁹ nie zawiera wprost definicji niewypłacalności w ujęciu ekonomicznym, a jedynie opisuje poszczególne fazy, prowadzące do niewypłacalności, a ostatecznie upadłości.

Z punktu widzenia obowiązujących przepisów prawnych, ale również skutków ekonomicznych zagadnienia, istotny staje się jednak problem ustalenia momentu powstania niewypłacalności w przedsiębiorstwie, co podkreślane jest również w literaturze¹⁰. Jest to związane z ukazywaniem się licznych metod jej badania, biorąc pod uwagę zarówno metody wykorzystywane w naukach ekonomii i finansów, jak również te pochodzące z nauk prawnych, w tym poglądów doktryny, orzeczeń oraz literatury. Problematyka zagadnienia wskazuje na unikalne połączenie zagadnień pojawiających się w naukach ekonomii i finansów, a związanych z metodami analizy finansowej oraz naukami prawnymi i rzeczywistymi rozstrzygnięciami sądowymi w zakresie badanego zagadnienia. Badanie niewypłacalności powiązane jest z wieloma aspektami nauk z zakresu

⁴ S. Mazurek, *Pojęcie i kluczowe problemy...*

⁵ J. Mońka, *Wartość jako cel i płynność finansowa jako determinanta funkcjonowania przedsiębiorstwa*, w: E. Nowak (red.), *Rachunkowość a controlling*, Prace naukowe nr 14 Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2008, s. 280–281.

⁶ A. Łodziana, *Rachunkowość w jednostkach zagrożonych upadłościami*, *Rachunkowość* 2003/1, s. 25.

⁷ Tak m.in. S. Nahotko, *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach zagrożenia upadłościami*, Wydawnictwo AJG sp. z o.o., Bydgoszcz 2003, s. 25.

⁸ G. Kamiński, A. Borys, *Upadłość i niewypłacalność...*, s. 53–68.

⁹ S. Gurgul, J. Podczaszy, *Niewypłacalność przedsiębiorstwa...*, s. 185–196.

¹⁰ A. Krawczyk-Giehsman, *Badanie stanu zagrożenia niewypłacalnością z uwzględnieniem przepisów niemieckiego prawa insolwencyjnego*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2018/4, s. 8.

ekonomii i finansów, w tym m.in. teorii ryzyka i niepewności¹¹, teorii asymetrii informacji¹² jak również teorii cyklu życia przedsiębiorstwa¹³. To właśnie wystąpienie niewypłacalności determinuje moment, w którym przedsiębiorstwo nie jest w stanie dalej funkcjonować, co powoduje istotne skutki również dla jego interesariuszy i całego otoczenia.

Tak ujęte zagadnienie posiada liczne walory teoretycznopoznawcze, gdyż analiza orzeczeń sądowych odwołujących się do stanu niewypłacalności może wspomóc identyfikację charakterystyk finansowych i decyzyjnych związanych ze schyłkową fazą działalności przedsiębiorstwa. Zagadnienie stanowi wyzwanie również w jego praktycznym ujęciu, zarówno z poziomu kadry zarządzającej, która świadoma odpowiedzialności winna złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie wskazanym w przepisie art. 21 ustawy Prawo upadłościowe¹⁴ lub czasie właściwym wskazanym w innych przepisach z tego zakresu¹⁵, jak również wierzycieli, którzy mają możliwość złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, czy też organów sądowych, które to wyznaczone są do wydawania wyroków w sprawach związanych z niewypłacalnością.

Problemem pozostającym do dyskusji jest wskazanie, czy powszechnie znane metody badania lub prognozowania niewypłacalności, znane szerzej z nauk ekonomicznych, są metodami, na podstawie których winno się dokonywać badania stanu niewypłacalności w świetle jego legalnej definicji. Jak wskazano w literaturze, autorzy zwykle zdawkowo odnoszą się do tego, jak winno się ustalać stan niewypłacalności, a jeżeli odwołują się do konkretnych metod prognozowania upadłości, to nie odnoszą ich do treści obowiązujących przepisów¹⁶. Wynikać może to z braku jednoznacznych wskazań podanych w literaturze oraz niezwykle szerokiej różnorodności zarówno w naukach ekonomicznych, jak również prawnych.

¹¹ **M. Bochenek**, *Ryzyko i niepewność w naukach ekonomicznych – rozważania semantyczne*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2012, s. 46–51.

¹² **C. Mróz**, *Wpływ asymetrii informacji na strukturę kapitału*, Inżynieria Mineralna, 2016, Lipiec–Grudzień, Journal of the Polish Mineral Engineering Society 2016, s. 37–44.

¹³ **W. Rogowski**, *Rozważania nad pojęciem upadłość przedsiębiorstwa, czyli upadłość niejedno ma imię*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów Szkoła Główna Handlowa 2015/142, s. 87–116.

¹⁴ Ustawa Prawo upadłościowe z dnia 28 lutego 2003 r. (Dz.U. z 2023 r., poz. 825, 1723, 1843, 1860).

¹⁵ Przepis art. 299, Ustawa Kodeks Spółek Handlowych z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. z 2024 r., poz. 18, 96); Przepis art. 116 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2025 r., poz. 111, 497).

¹⁶ **A. Krawczyk-Giehsman**, *Badanie stanu...*, s. 8.

W literaturze spotkać można badania związane z informacjami dotyczącymi analizy sprawozdań finansowych dla określonych grup spółek, objętych badaniami biegłych rewidentów, którzy to na podstawie przepisów wynikających ze Standardów Rewizji Finansowej¹⁷ zobowiązani są do analizy zdolności jednostki do dalszego funkcjonowania. Celem jednak badania przeprowadzonego przez biegłego rewidenta nie jest ustalenie, czy spółka znajduje się w stanie niewypłacalności, lecz czy spółka na dzień badania przez biegłego powinna kontynuować działalność. Dodatkowo podkreślić należy, że wyłącznie niewielka część podmiotów w Polsce jest zobowiązana do badania ksiąg rachunkowych przez biegłych rewidentów. W jednym z przeprowadzonych badań¹⁸ na podstawie akt sądowych Krajowego Rejestru Sądowego ukazano, że w znacznej części spółek podlegających badaniu biegłego rewidenta korzystano ze wskaźników analizy finansowej oraz analizy dyskryminacyjnej. Również inni autorzy w swoich publikacjach wskazują, że największą popularnością wśród biegłych rewidentów cieszy się metoda E. Altmana, którą zastosowano w większości badanych przypadków¹⁹. Podkreślić jednak należy, że biegli rewidentci badający sprawozdania finansowe działają na podstawie ustaw rachunkowych oraz standardów przeznaczonych dla biegłych rewidentów, a nie ustawy prawo upadłościowe, która wskazuje na stan niewypłacalności. Tak przeprowadzone badanie nie ma więc na celu wskazania, czy podmiot jest niewypłacalny, lecz wskazanie, czy sytuacja podmiotu umożliwia zdaniem biegłego rewidenta kontynuację dalszej działalności, co ukazuje postawienie przedstawionego problemu z różnych perspektyw.

2.2. Badanie niewypłacalności w świetle nauk prawnych

Celem przybliżenia badanego problemu konieczne jest przedstawienie aktualnych ram prawnych pojęcia niewypłacalności. Aktualna definicja prawna niewypłacalności w ujęciu prawnym występuje w przepisie art. 11 ustawy prawo

¹⁷ Krajowy Standard Rewizji Finansowej 570 w brzmieniu Międzynarodowego standardu badania 570 (IAASB), Zgodnie z KSRF 570 biegły rewident jest odpowiedzialny za uzyskanie wystarczających i odpowiednich dowodów badania na temat zasadności przyjętego przez kierownictwo założenia kontynuacji działalności przy sporządzeniu i prezentacji sprawozdania finansowego oraz stwierdzenie, czy istnieje niepewność co do zdolności jednostki do kontynuacji działalności, http://www.kibr.webserver.pl/_doc/uchwaly/KSRF/uchwala_2783-52-2015_KSRF_570.pdf; stan na 2.04.2025 r.

¹⁸ E. Piątek, M. Konat-Stanek, *Metody identyfikacji niewypłacalności i ocena zagrożenia bankructwem*, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 2017/4 (88), s. 380.

¹⁹ J. Kitowski, *Krytyczna analiza stosowania metody Edwarda Altmana w badaniu sprawozdań finansowych*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* 2018/513, s. 206.

upadłościowe. Obecny kształt przepisów został wprowadzony nowelizacją ustawy z dnia 1.01.2016 r., co doprowadziło m.in. do powstania nowej ustawy – prawo restrukturyzacyjne²⁰, która pozwala na uniknięcie upadłości przedsiębiorstwa poprzez przeprowadzenie restrukturyzacji. W zakresie przesłanki płynnościowej wskazuje się obecnie, że dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Dodatkowo wraz z nowelizacją dodany został przepis art. 1a PU określający trzymiesięczne domniemanie, po którym to dłużnik jest zobowiązany do udowodnienia, że nie utracił zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań. Jednocześnie ustawodawca, zmieniając art. 11 ust. 1 PU, zerwał z traktowaniem niewypłacalności jako stanu przejściowego i krótkotrwałego²¹.

W zakresie przesłanki majątkowej określonej w art. 11 ust. 2 PU wskazano, że podmiot niewypłacalny jest również w przypadku, gdy jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące. Wprowadzenie warunku zawieszającego stan niewypłacalności w okresie do 24 miesięcy od wystąpienia nadwyżki zobowiązań nadwartością aktywów spowodowało, że za niewypłacalny można uznać podmiot dopiero w 25 miesiącu po powstaniu przedmiotowej nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami. Dodatkowo w zakresie przesłanki majątkowej doszło do innych zmian, gdyż wskazano, że zobowiązania przyszłe, w tym zobowiązania pod warunkiem zawieszającym oraz zobowiązania wobec wspólnika albo akcjonariusza z tytułu pożyczki lub innej czynności prawnej, o której mowa w art. 342 ust. 1 pkt 4 PU, nie są wliczane do rachunku testowego. Ukazane przesłanki niewypłacalności działają niezależnie, a wystąpienie chociaż jednej z nich nakazuje złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości zgodnie z art. 21 PU²².

Spośród obecnych przesłanek niewypłacalności wskazanych w przepisie art. 11 PU to zdecydowanie przesłanka płynnościowa stanowi znaczny problem interpretacyjny, gdyż cechuje ją swoiste niedookreślenie, co właściwie ustawodawca wskazał jako „utratę zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań” oraz w jaki sposób ją badać. Charakterystyka przesłanki majątkowej, która odnosi się do nadwyżki stanu zobowiązań nad aktywami, opiera się na publikowanych przez spółki sprawozdaniach finansowych, a jej praktyczne wykorzystanie może wydawać się znacznie prostsze.

²⁰ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo Restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2023 r., poz. 1723, 1860).

²¹ Wyrok NSA z 2.12.2020 r., II FSK 2437/19, LEX nr 3113469.

²² Postanowienie SN z 24.06.1999 r., III CKN 276/98, LEX nr 1212989; postanowienie SN z 19.12.2002 r., V CKN 342/01, LEX nr 75360; wyrok NSA z 23.03.2006 r., II FSK 479/05, LEX nr 204069.

Istotnym problemem jest również brak wypracowania jednoznacznej metody, która pozwala na stwierdzenie stanu niewypłacalności w przedsiębiorstwie. Wskazują na to liczne orzeczenia sądowe, komentarze do ustaw oraz publikacje naukowe, wśród których znaleźć można wiele różnic dotyczących samego sposobu badania niewypłacalności. Jednym z przykładów dostrzeżenia różnic w badaniu niewypłacalności jest komentarz R. Adamusa do ustawy Prawo upadłościowe, w którym to autor wskazał trzy znane mu metody badania niewypłacalności, wskazując²³: inne (zaawansowane) metody badania stanu niewypłacalności, wskaźniki wypłacalności dłużnika oraz wielopłaszczyznową metodę badania podstaw niewypłacalności. Inni autorzy utożsamiają stan niewypłacalności z brakiem zapłaty przeważającej części zobowiązań²⁴, a więc analizą struktury zobowiązań, jak również wskazują na istotny termin trzech miesięcy określony w przepisie art. 11 ust. 1a PU, stanowiący domniemanie o utracie zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań²⁵. W praktyce jednak do dzisiaj nie dokonano wyboru jednej metody badania niewypłacalności przedsiębiorstw w świetle ustawy prawo upadłościowe jak również innych przepisów ukazujących niewypłacalność. Może to wynikać ze złożoności zjawiska niewypłacalności, różnorodności danych i dostępu do informacji czy zmiennych kontekstów prawnych oraz ekonomicznych. Powoduje to znaczne rozbieżności, które ukazują również wskazane wyroki sądowe, bazujące zarówno na literaturze prawniczej, jak również na literaturze ekonomicznej.

2.3. Badanie niewypłacalności w świetle nauk ekonomicznych

Zagadnienie ekonomicznego badania niewypłacalności zostało już poruszone na łamach publikacji naukowych. Również wśród autorów publikacji ekonomicznych brak jest jednomyślności w zakresie sposobów badania niewypłacalności, a w szczególności biorąc pod uwagę stosowane szczególnie w praktyce utożsamianie metod badania niewypłacalności oraz metod prognozowania niewypłacalności.

Przechodząc do metod badania niewypłacalności zaprezentowanych w literaturze przedmiotu, należy wskazać, że autorzy do takich zaliczają m.in. analizę wskaźnikową czy analizę dyskryminacyjną²⁶, czyli powszechnie używane metody, służące do analizy finansowej.

²³ R. Adamus, *Prawo upadłościowe komentarz*, 2021, komentarz do art. 11, Legalis.

²⁴ Tak m.in.: P. Janda, w: *Prawo upadłościowe. Komentarz*, wyd. III, Warszawa 2023, art. 11.

²⁵ A.J. Witosz, H. Buk, w: D. Chrapoński i in., *Prawo upadłościowe. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2021, art. 11.

²⁶ E. Piątek, M. Konat-Stanek, *Metody identyfikacji niewypłacalności...*, s. 375–382.

Szczególnego ukazania wymagają jednak inne metody, poruszane w literaturze rodzimej oraz zagranicznej. T. Korol w swojej publikacji wskazał aż 11 metod prognozowania upadłości przedsiębiorstw i dokonał podziału na narzędzia statystyczne, metody miękkich technik obliczeniowych oraz modele teoretyczne²⁷. B. Prusak wskazał 28 różnych metod prognozowania zagrożenia finansowego przedsiębiorstw²⁸. Biorąc pod uwagę wykorzystanie metod badania niewypłacalności w literaturze ekonomicznej, należy wskazać na przeprowadzone przez autorów badania naukowe, których celem było podjęcie próby wyszukania optymalnej metody, służącej do prognozowania niewypłacalności podmiotów gospodarczych. Wśród dostępnych badań szczególną uwagę zwracają te dotyczące analizy wskaźnikowej oraz analizy dyskryminacyjnej.

Pierwszą grupą badań ukazującą możliwe sposoby badania niewypłacalności i ich zastosowania w praktyce są badania wykorzystujące analizę wskaźnikową. W pracy T. Maślanki i I. Mazur-Maślanki wskazano, że w analizowanych grupach przedsiębiorstw wysoką skutecznością w jednoznacznej ocenie sytuacji finansowej charakteryzowały się wskaźniki ogólnego zadłużenia, a ich skuteczność wyniosła 81,3% na jeden rok przed upadłością oraz wskaźnik pokrycia zobowiązań krótkoterminowych nadwyżką finansową, a jego skuteczność wyniosła 82,5% na jeden rok przed upadłością²⁹. Badania związane z kształtowaniem się wskaźnika płynności opublikował natomiast P. Antonowicz, wskazując, że połowa poddanych badaniom upadłych jednostek charakteryzowała się na rok przed upadłością płynnością pierwszego stopnia nie większą niż 0,66, a 75% bankrutów utrzymywało w tym czasie nie więcej niż 92 zł aktywów obrotowych przypadających na każde 100 zł zaciągniętych zobowiązań bieżących³⁰.

Kolejną grupą są badania związane z wykorzystaniem analizy dyskryminacyjnej. Podkreślić należy jednak, że w artykułach naukowych używa się również takich zwrotów jak prognozowanie bankructwa czy prognozowanie niewypłacalności oraz związanych z nimi metod, które powinny służyć przewidywaniu problemów przedsiębiorstwa, a nie badaniu samego stanu niewypłacalności.

²⁷ **T. Korol**, *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw przed ryzykiem upadłości*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2010, s. 93.

²⁸ **B. Prusak**, *Nowoczesne metody prognozowania zagrożenia finansowego przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2005, s. 27–30.

²⁹ **T. Maślanka, I. Mazur-Maślanka**, *Wybrane wskaźniki finansowe w okresie przed upadłością w przedsiębiorstwach budowlanych*, *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie* 2017/1 (42), s. 73–84 (ISSN 1896–656X).

³⁰ **P. Antonowicz**, *Kształtowanie wartości brzegowych wskaźnika płynności finansowej I stopnia w przedsiębiorstwach w okresie trzech lat przed ogłoszeniem upadłości*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług* 2011/62, s. 255–263.

Kwestią więc sporną pozostaje wskazanie, czy ukazywane metody mogą służyć wyłącznie prognozowaniu niewypłacalności, czy również jej badaniu.

Badania z zakresu częstotliwości wykorzystania modeli dyskryminacyjnych w latach 1995–2020 opublikował J. Kitowski, wskazując, że najczęściej wykorzystywane modele analizy dyskryminacyjnej to modele Hamrola, Hołdy, INE PAN G, Mączyńskiej oraz Gajdki i Stosa³¹. Jednocześnie istotne z punktu widzenia niniejszych badań są artykuły ukazujące sprawność modeli prognozowania zagrożenia bankructwem bądź innych ekonomicznych metod badania niewypłacalności przedsiębiorstw, gdyż to właśnie odpowiednie dobranie modelu oraz umiejętność jego zastosowania w konkretnej sytuacji może zaważyć na zaprzeczeniu bądź potwierdzeniu wystąpienia stanu niewypłacalności.

Systematyzację modeli prognozowania upadłości przedsiębiorstw na podstawie metod statystycznych przedstawił również T. Korol, ukazując zarówno modele polskie, jak również międzynarodowe, których to skuteczność wahała się od 50–95%³². Jednocześnie warto podkreślić, że autor wskazał, iż dokonał przeglądu ponad 400 badań oraz ponad 600 artykułów. W swojej pracy B. Prusak wskazał, iż sprawności analizowanych modeli są najczęściej większe od 80%³³. Badania modeli wczesnego ostrzegania według trafności otrzymanych wyników przeprowadzone przez R. Piterę wykazały, że wśród 10 modeli procent trafności prognoz wahał się od 56–78%³⁴. J. Pociecha wskazał natomiast, że nie ma możliwości stwierdzenia, jaki rodzaj modeli prognostycznych daje najlepsze rezultaty³⁵. P. Dec dokonał porównania, z którego wynikało, iż trafność systemów wczesnego ostrzegania w ocenach badaczy zewnętrznych jest przeważnie niższa w porównaniu z ocenami uzyskiwanymi przez autorów badanych modeli³⁶.

³¹ **J. Kitowski**, *Modele dyskryminacyjne jako instrument oceny zagrożenia upadłością przedsiębiorstw*, *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy* 2021 (68), s. 145–160, <https://doi.org/10.15584/nsawg.2021.4.8>

³² **T. Korol**, *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw...*, s. 101.

³³ **B. Prusak**, *Jak rozpoznać potencjalnego bankruta?*, w: **F. Bławat** (red.), *Prace Naukowe Katedry Ekonomii i Zarządzania Przedsiębiorstwem*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej 2004/III.

³⁴ **R. Pitera**, *Ocena wiarygodności wybranych modeli wczesnego ostrzegania w badaniu kondycji finansowej przedsiębiorstwa*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* 2018/514, s. 342–354.

³⁵ **J. Pociecha**, *Metodologiczne problemy prognozowania bankructwa*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, Taksonomia 17, Klasyfikacja i analiza danych – teoria i zastosowania, Wrocław 2010, s. 54–63.

³⁶ **P. Dec**, *Modele wczesnego ostrzegania przed upadłością przedsiębiorstw i badania nad ich skutecznością w Polsce*, w: E. Mączyńska (red.), *Bankructwa przedsiębiorstw: wybrane aspekty instytucjonalne*, Warszawa 2008, s. 226.

M. Hamrol i J. Chodakowski w swoim badaniu ukazali przeciętną skuteczność klasyfikacji w prognozowaniu zagrożenia upadłością i wskazali, że modelem o najwyższej skuteczności osiągającej ponad 70% był model B. Prusaka, natomiast modelem o najniższej skuteczności, która nie przekraczała 30% – model M. Pogodzińskiej i S. Sojaka³⁷. Liczne rozpiętości w uzyskanych wynikach badań przez autorów wskazał J. Kitowski³⁸, który ukazał charakterystykę porównawczą sprawności modeli, która w zależności od danego modelu mogła wahać się pomiędzy autorami aż o 70 p.p. Wszystkie przedstawione przez autora modele wzięte do porównania w zależności od danej próby badawczej wykazywały zdecydowane różnice. W trakcie analiz wskazano także, że wyniki badań nad wiarygodnością diagnostyczną wybranych modeli dyskryminacyjnych należy traktować z ostrożnością, gdyż autorzy przeprowadzający badania nie ustrzegli się licznych uproszczeń. Do przykładów zaliczyć można m.in. dowolne dobieranie modeli do populacji badanych przedsiębiorstw bez uwzględnienia kryterium zgodności sektorowej w przypadku, gdy przeprowadzone badania nie potwierdzają tezy o uniwersalności sektorowej modeli dyskryminacyjnych.

W literaturze dostępne są również publikacje, w których autorzy podjęli się porównania zastosowania różnych metod prognozowania upadłości. I tak A. Banach-Kobyra, porównując metody dyskryminacyjne i analizę wskaźnikową, wskazała, iż przeprowadzone badania wskazują na szereg niedoskonałości istniejących metod, w tym ograniczenie czasowe w prognozowaniu niewypłacalności przez funkcje dyskryminacyjne czy jednowymiarowość analizy wskaźnikowej³⁹. Badania M. Spychały pokazują, że analiza wskaźnikowa nie prowadzi do jednoznacznych wniosków, a bardziej ujednolicone są wyniki badań wykorzystujące wielowymiarową analizę dyskryminacyjną⁴⁰. Przeprowadzone badania wskazały, że wśród modeli statystycznych najskuteczniejsza w prognozowaniu upadłości firm jest najpopularniejsza wielowymiarowa analiza dyskryminacyjna⁴¹.

³⁷ M. Hamrol, J. Chodakowski, *Prognozowanie zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa. Wartość predykcyjna polskich modeli analizy dyskryminacyjnej*, Badania Operacyjne i Decyzje 2008/18/3, s. 17–32.

³⁸ J. Kitowski, *Metody dyskryminacyjne jako instrument...*, s. 194.

³⁹ A. Banach-Kobyra, *Prognozowanie upadłości przedsiębiorstw jako narzędzie monitorowania zaistnienia sytuacji kryzysowych*. Przedsiębiorstwo we Współczesnej Gospodarce – Teoria i Praktyka 2017/22 (3), s. 213–230, <https://doi.org/10.19253/rem.2017.03.015>

⁴⁰ M. Spychała, *Zastosowanie analizy wskaźnikowej oraz modeli wczesnego ostrzegania w prognozowaniu upadłości przedsiębiorstw na przykładzie spółek Irena S.A. i Krosno S.A.*, Zarządzanie i Finanse 2013, s. 467–483.

⁴¹ T. Korol, *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw...*, s. 158.

Ukazane natomiast popularne metody niewypłacalności, takie jak analiza wskaźnikowa czy analiza dyskryminacyjna, doczekały się licznych publikacji dotyczących ich znaczących ograniczeń⁴². Ograniczenia te pochodzą już mogą z samego znaczenia i interpretacji pewnych pojęć. I tak wskazać można, iż płynność finansowa (oraz wskaźniki płynności używane w analizie finansowej), podawana jako jedna z grup wskaźników służących do badania niewypłacalności⁴³, zawiera w swoim mianowniku zobowiązania krótkoterminowe⁴⁴, a nie ich ogół, a więc odnosi się wyłącznie do bieżącego regulowania zobowiązań. Jednocześnie literatura prawnicza wskazuje, że niewypłacalność jest kategorią trwałą, nieodwracalną i długoterminową⁴⁵. W przypadku wskaźników zadłużenia mogą one stanowić pewne uzupełnienie przesłanki majątkowej niewypłacalności, jednak w żaden sposób ich budowa nie odnosi się do przesłanki płynnościowej niewypłacalności. Również w zakresie analizy dyskryminacyjnej zaznaczyć należy, iż w literaturze modele dyskryminacyjne opisywane są mianem modeli zagrożenia bankructwem⁴⁶ czy też zagrożenia niewypłacalnością⁴⁷. Kwestią sporną pozostaje więc, czy analiza wykonana w ten sposób służyć może badaniu wystąpienia stanu niewypłacalności czy wyłącznie prognozowania zagrożenia niewypłacalnością oraz w szczególności, czy służyć może badaniu niewypłacalności w świetle przepisów ustawy prawo upadłościowe oraz pozostałych ustaw, które to zawierają pojęcie niewypłacalności.

W literaturze zagranicznej podaje się, że do najpopularniejszych metod badania niewypłacalności zaliczyć należy narzędzia statystyczne, a w szczególności

⁴² W przypadku analizy wskaźnikowej m.in. **K. Gawron**, *Ograniczenia wykorzystania analizy wskaźnikowej do oceny sytuacji majątkowo-finansowej jednostki gospodarczej w stanie upadłości likwidacyjnej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach 2016/299; w przypadku analizy dyskryminacyjnej m.in. **J. Kitowski**, *Metody dyskryminacyjne oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw – bariery wiarygodnego stosowania*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska 2018/LII/3.

⁴³ **E. Piątek, M. Konat-Stanek**, *Metody identyfikacji niewypłacalności i ocena zagrożenia bankructwem*, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 2017/4 (88)/1, s. 375–382.

⁴⁴ **B. Pomykańska, P. Pomykański**, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 67–76; **M. Sierpińska, D. Wędzki**, *Zarządzanie płynnością finansową*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 7.

⁴⁵ Wyrok SN z 19.01.2011 r., V CSK 211/10, OSNC-ZD 2011, nr 4, poz. 77.

⁴⁶ **A. Puć**, *Analiza determinant upadłości przedsiębiorstw jako metoda wczesnego wykrywania zagrożenia bankructwem*, *Debiuty Naukowe Studentów Wyższej Szkoły Bankowej*, 2023/20 (20), s. 39–55, <https://journals.wsb.poznan.pl/index.php/dnswsb/article/view/1914>; stan na 12.07.2025 r.

⁴⁷ **P. Antonowicz**, *Teoria i praktyczne aspekty wykorzystania analizy dyskryminacyjnej w prognozowaniu niewypłacalności (upadłości) przedsiębiorstw*, *Ekonomiczne Problemy Usług* 2010/50, s. 467–476.

modele analizy dyskryminacyjnej oraz modele logitowe⁴⁸. Podczas jednego z badań dokonano porównania metod predykcji niewypłacalności na podstawie trzynastu różnych kryteriów oraz wskazano, że żadne z porównywanych narzędzi, które wskazane były w literaturze przedmiotu nie dawało zdecydowanie lepszych rezultatów od pozostałych⁴⁹. Na uwagę zasługują również badania przeprowadzone przez R. Jacksona oraz A. Wood⁵⁰, w których to dokonano wskazania 25 różnych metod przewidywania niewypłacalności przedsiębiorstw, wskazując, że tradycyjne modele, oparte na rachunkowości są w naszym otoczeniu skuteczniejsze niż metody roszczeń warunkowych. W swoim badaniu autorzy wyróżnili, poza modelami wcześniej wskazanymi, modele roszczeń warunkowych, model teorii chaosu, modele sum skumulowanych, dynamiczną analizę historii zdarzeń czy liniowe programowanie celów. Badanie jednak wskazało, że najczęściej używane w praktyce są metody dyskryminacyjne, metody logitowe oraz sieci neuronowe.

Podkreślić więc należy, że badanie niewypłacalności stanowi jeden z niewielu przykładów tak istotnego wejścia nauk ekonomicznych do nauk prawnych, gdyż łączy w swym zakresie zagadnienia związane z analizą finansową, rachunkowością, wyceną przedsiębiorstw z brzmieniem przepisów prawnych związanych z niewypłacalnością, tworząc swoistą synergię. Wśród badań prowadzonych w Polsce dotychczas nie powstały badania prezentujące zastosowanie i praktyczne porównanie metod badania niewypłacalności przez biegłych sądowych czy też organy sądowe.

3. Metody badania niewypłacalności – analiza orzecznictwa

3.1. Analiza przepisów prawnych odnoszących się do zagadnienia niewypłacalności

Ocena stanu niewypłacalności jest istotna przede wszystkim w kontekście przepisów prawa wymagających jej zbadania. Na podstawie obowiązujących regulacji prawnych, na potrzeby niniejszej publikacji, ustalono czternaście przepisów

⁴⁸ **M. Aziz, H. Dar**, *Predicting corporate bankruptcy – where we stand?*, Corporate Governance Journal 2006/6/1.

⁴⁹ **H.A. Alaka i in.**, *Systematic review of bankruptcy prediction models: Towards a framework for tool selection*, Expert Systems with Applications 2018/94, s. 164–184, <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2017.10.040>

⁵⁰ **R.H.G. Jackson, A. Wood**, *The performance of insolvency prediction and credit risk models in the UK: A comparative study*, The British Accounting Review 2013/45/3, s. 183–202, <https://doi.org/10.1016/j.bar.2013.06.009>

prawnych aktualnie obowiązujących, w których to zawiera się słowo niewypłacalność bądź niewypłacalny, a więc składową przepisu jest pojawiający się stan niewypłacalności. Jednocześnie odróżnić od stanu niewypłacalności należy stan zagrożenia niewypłacalnością, który to występuje wyłącznie na potrzeby ustawy prawo restrukturyzacyjne⁵¹ i stan ten nie powinien być utożsamiany ze stanem niewypłacalności.

Celem zobrazowania skali prowadzonych spraw dla każdego z przepisów na podstawie najpopularniejszych systemów informacji prawnych, które służą do wyszukiwania i analizy aktów prawnych, orzeczeń oraz komentarzy, tj. Legalis⁵² oraz Lex⁵³, dokonano wskazania liczby orzeczeń, które zapadły w sprawach, gdzie koniecznym jest ustalenie niewypłacalności. Przedmiotowe bazy są wydawane przez inne podmioty prawne, a co za tym idzie ich szczegółowość znacząco może się różnić (biorąc pod uwagę m.in. podpisane umowy z innymi autorami, możliwe odmienne narzędzia badania orzeczeń sądowych).

TABELA 1: Wykaz orzeczeń odwołujących się do niewypłacalności

Lp.	Przepis prawny	LEGALIS	Udział spraw w sumie wszystkich wyroków	LEX	Udział spraw w sumie wszystkich wyroków
1	2	3	4	5	6
1	art. 11 Prawo upadłościowe	4 638	20,1%	3 873	17,6%
2	art. 21 Prawo upadłościowe	2 585	11,2%	2 424	11,0%
3	art. 373 Prawo upadłościowe	236	1,0%	296	1,3%
4	art. 586 Kodeks spółek handlowych	318	1,4%	339	1,5%
5	art. 300 (132) Kodeks spółek handlowych	0	0,0%	0	0,0%
6	art. 299 Kodeks spółek handlowych	2 189	9,5%	2 356	10,7%
7	art. 300 Kodeks karny	1 393	6,0%	1 493	6,8%

⁵¹ Art. 6 Ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2024 r., poz. 1428 z późn. zm.).

⁵² System informacji prawnej Legalis, dostęp: <https://legalis.pl>; stan na 31.03.2025 r.

⁵³ System informacji prawnej Lex, dostęp: <https://www.lex.pl>; stan na 31.03.2025 r.

1	2	3	4	5	6
8	art. 301 Kodeks karny	105	0,5%	134	0,6%
9	art. 302 Kodeks karny	176	0,8%	223	1,0%
10	art. 116 Ordynacja podatkowa	11 240	48,7%	10 698	48,6%
11	art. 458 Kodeks cywilny	56	0,2%	67	0,3%
12	art. 1024 Kodeks cywilny	35	0,2%	29	0,1%
13	art. 130 Prawo spółdzielcze	90	0,4%	80	0,4%
14	art. 3 Ustawa o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy	37	0,2%	21	0,1%
SUMA		23 098	100%	22 033	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych Legalis oraz Lex, stan na 31.03.2025 r.⁵⁴

Tabela 1 wskazuje, że na dzień sporządzenia niniejszej publikacji, tj. 31.03.2025 r., we wskazanych bazach prawnych pojawiło się ponad 20 000 orzeczeń, związanych z przepisami, w których koniecznym było ustalenie niewypłacalności. W zakresie szczegółowej analizy tabeli należy wskazać, że zdecydowanie najwięcej orzeczeń wydaje się w sprawach związanych z przepisem art. 116 Ordynacji podatkowej⁵⁵, a więc odpowiedzialnością solidarną wynikającą z przepisów podatkowych wobec członków zarządów spółek. Może to wskazywać, że w największym stopniu to organy podatkowe stwierdzają stan niewypłacalności podmiotów gospodarczych, a następnie sprawy te trafiają do sądów powszechnych. Jako kolejne przepisy, które stanowią znaczny udział procentowy, są to odpowiednio przepisy znajdujące się w ustawie prawo upadłościowe, a więc przepisy art. 11 PU definiujące stan niewypłacalności w zakresie przesłanki majątkowej i płynnościowej, przepis art. 21 PU określający właściwy czas na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz ukazany w kodeksie spółek handlowych⁵⁶ przepis art. 299 KSH, czyli odpowiedzialności za zobowiązania

⁵⁴ W związku z brakiem możliwości odpowiedniego filtrowania orzeczeń powtarzających się lub orzeczeń, które odnoszą się do kilku przepisów wskazuje się, iż zaprezentowane wyniki zawierać mogą powtórzenia, których w związku z ograniczeniami przedmiotowych programów nie ma możliwości zapobiec.

⁵⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2023 r., poz. 2383 ze zm.).

⁵⁶ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1467 ze zm.).

członów zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Sam fakt, iż wydano wyrok w sprawie prowadzonej na podstawie wskazanych przepisów nie determinuje, iż we wskazanych sprawach doszło do badania niewypłacalności z udziałem biegłego sądowego czy też eksperta. Jednakowoż skala zagadnienia przepisów prawnych, w których wykorzystano pojęcie niewypłacalności, stanowi o znacznej potrzebie formułowania ustaleń dotyczących odpowiedniego jej badania.

3.2. Metody badania niewypłacalności w świetle orzeczeń sądowych

Celem dokonania praktycznej oceny metod, sposobów i technik badania niewypłacalności oraz określenia, na ile definicje, opracowania i zagadnienia pojawiające się w ekonomii i finansach są zbieżne z zagadnieniami wskazanymi w ustawach prawnych koniecznym jest dotarcie do wyroków sądowych wraz z uzasadnieniami odnoszącymi się do metod badania, wniosków i konkluzji. W ramach badania dokonano wyszczególnienia najczęściej wskazywanych w literaturze metod badania niewypłacalności oraz słów kluczowych, które mogą wskazywać na wykorzystanie wybranych metod badania niewypłacalności. Słowa kluczowe dobrano na podstawie literatury przedmiotu⁵⁷. Badanie przeprowadzono względem czterech najpopularniejszych przepisów, które stanowią o badaniu niewypłacalności (w kolejności od największej do najmniejszej liczby zapytań), tj. art. 116 OP, art. 11 PU, art. 21 PU, art. 299 KSH stanowiących podstawę odpowiedzialności menadżerów za zobowiązania podmiotów gospodarczych. Tak skonstruowana uproszczona metoda zawierać może powtórzenia, gdyż ukazane bazy te nie przewidują możliwości usunięcia duplikatów zarówno względem użycia słów jak również usunięcia przepisów w przypadku, gdy jeden wyrok odwołuje się do co najmniej dwóch przepisów prawnych. Przedmiotowa analiza ma więc charakter uproszczony, a jej celem jest ukazanie pewnych szczególnych zagadnień występujących w wyrokach sądowych, które to łączą zagadnienia prawne i ekonomiczne. Jednocześnie autor artykułu wskazuje, że zmiana formy wyrazu (odmiana) nie powoduje zmian w liczbie wskazanych orzeczeń.

⁵⁷ T. Korol, *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw...*, s. 98; E. Piątek, M. Konat-Stanek, *Metody identyfikacji niewypłacalności i ocena zagrożenia bankructwem*, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 2017/4 (88), cz. 1, s. 375–382; M. Kubiczek, B. Sokół, *Metodyka badania płynnościowej przesłanki niewypłacalności w świetle jej prawnej definicji*, *Doradca Restrukturyzacyjny* 2016/01 (3), s. 110.

TABELA 2: Wykaz haseł związanych z badaniem niewypłacalności w orzeczeniach sądowych

Lp.	Wyszukiwane hasło	LEGA- LIS	LEX	LEGA- LIS	LEX	LEGA- LIS	LEX	LEGA- LIS	LEX
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		art. 11 PU		art. 116 OP		art. 21 PU		art. 299 KSH	
1	Wskaźnik	798	652	1 525	1 422	499	484	221	211
2	Analiza wskaźnikowa	67	41	111	87	37	26	20	13
3	Wartość wskaźnika	511	640	967	1 344	322	463	145	198
4	Wskaźnik płynności	462	228	978	530	317	171	151	89
5	Wskaźnik zadłużenia	366	510	679	1 042	248	372	77	160
6	Wskaźnik rentowności	119	52	190	120	83	41	30	14
7	Analiza dyskrymina- cyjna	20	20	27	37	8	15	9	3
8	Model	181	150	283	285	92	88	77	88
9	Model Altmana	8	5	9	10	7	10	5	7
10	Model Mączyńskiej	6	6	6	6	5	5	0	1
11	Model Poznański	12	4	15	15	9	10	5	7
12	Model Hadasik	0	0	0	0	0	0	1	1
13	Model Prusaka	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Model Wilcoxa	0	0	1	0	0	0	1	0
15	Model Hołdy	4	4	4	4	4	4	1	1
16	Model Gajdki i Stosa	0	0	0	0	0	0	1	1
17	Logitowe	0	0	0	0	0	0	0	0

TABELA 2 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18	Probitowe	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Sieci neuronowe	0	0	0	0	0	0	0	0
20	Logika rozmyta	0	0	0	0	0	0	0	0
21	Algorytmy genetyczne	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Model wektorów nośnych	0	0	0	0	0	0	0	0
23	Model teorii entropii	0	0	0	0	0	0	0	0
24	Modele hazardowe	0	0	0	0	0	0	0	0
25	Model ryzyka kredytowego	0	0	0	0	0	0	0	0
26	Modele dyskryminacyjne	28	22	37	30	15	17	8	4
27	Predykcja	0	0	0	0	0	0	0	0
28	Przeważająca część zobowiązań	440	536	680	1 038	291	404	158	338
29	Trwała utrata zdolności	87	473	43	852	57	352	17	160

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Legalis oraz Lex; stan na 31.03.2025 r., w przypadku punktu 26 oraz 27, stan na 31.07.2025 r.

Dokonując analizy, zaznaczyć należy, iż hasła wskazane w punktach 1–27 należą do metod pojawiających się w literaturze ekonomicznej, natomiast hasła 28–29 w literaturze prawniczej. Dane prezentowane w tabeli 2 wskazują, że najczęściej w wyrokach pojawiają się nawiązania do metod wykorzystujących analizę wskaźnikową, w tym wskaźników płynności finansowej. Analiza dyskryminacyjna pojawia się w niewielu przypadkach, z których najczęściej wskazywanym modelem jest model poznański. Inne ekonomiczne metody badania niewypłacalności, w szczególności wskazywane w publikacji przez T. Korol⁵⁸,

⁵⁸ T. Korol, *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw...*, s. 98.

nie zostały w żaden sposób wskazane w badanych orzeczeniach. W zakresie zagadnień prawnych zarówno nawiązania do przeważającej części zobowiązań, jak również trwałej utraty zdolności do regulowania zobowiązań spółki są zagadnieniami licznie prezentowanymi w badanych orzeczeniach sądowych. Tak znaczna rozpiętość zastosowania różnych sposobów badania niewypłacalności podkreśla tylko niejednorodność prawa poprzez brak wypracowanych stałych metod i sposobów badania niewypłacalności.

Co istotne, w cytowanych orzeczeniach wyróżnić można odniesienia do wskaźników zarówno struktury kapitałowej, płynności oraz rentowności, co stanowi potwierdzenie, że wśród organów i orzecznictwa brak jest jednoznacznego odniesienia, który z rodzajów wskaźników (czy też grupy wskaźników) należałoby odnieść do potencjalnie niewypłacalnego przedsiębiorstwa. Dokonując szczegółowych analiz, wskazać można, że wśród orzeczeń znajdują się zarówno te, w których powołuje się wyłącznie na jeden ze wskazanych wskaźników, jak również takie, w których dochodziło do analizy kilku z nich. Największą część stanowią orzeczenia dotyczące analizy płynności finansowej i zadłużenia. W szczególności w przypadku wskaźników płynności może być to powiązane z faktem potocznej nazwy przepisu art. 11 ust. 1 PU, który wskazuje się jako przesłankę płynnościową. Biorąc pod uwagę bogatą literaturę z zakresu badania sprawozdań finansowych, analizy wskaźnikowej⁵⁹ oraz prawa upadłościowego⁶⁰, również autorzy publikacji nie doszukali się w literaturze bezpośredniego wskazania, który z rodzajów wskaźników należałoby użyć do badania niewypłacalności, aby uzyskać obiektywne wyniki, obrazujące możliwość ustalenia niewypłacalności.

Biorąc pod uwagę metody dyskryminacyjne, badania wykazały, że największą popularnością wśród ekspertów cieszy się model poznański, jednak biorąc pod uwagę ilość wypracowanych w Polsce modeli (J. Kitowski wskazuje na istnienie 132 modeli⁶¹) używanych do badania niewypłacalności, w orzeczeniach sądowych powoływano się wyłącznie na niewielką ich część. Uzyskane wyniki podkreślają wykazaną wcześniej popularność wśród specjalistów modelu Altmana, który jako jedyny zagraniczny model pojawił się w orzeczeniach sądowych.

⁵⁹ M.in. **D. Wędzki**, *Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego według polskiego prawa bilansowego*, Wydawnictwo Nieoczywiste, 2019; **D. Ostrowska**, **A. Ejsmont**, *Analiza wskaźnikowa działalności przedsiębiorstw: wybrane elementy*, Wydawnictwo Uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach, 2011; **E. Nowak**, *Analiza sprawozdań finansowych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2017.

⁶⁰ M.in. **P. Zimmerman**, *Komentarz do Ustawy Prawo Upadłościowe i Naprawcze*, 2014 r., Legalis; **R. Adamus**, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, 2019, Legalis.

⁶¹ **J. Kitowski**, *Metody dyskryminacyjne jako instrument...*, s. 204.

Ustalić na podstawie orzeczeń można również, że organy publiczne (w tym Urzędy Skarbowe czy Zakłady Ubezpieczeń Społecznych) korzystają z modeli analizy dyskryminacyjnej przy postępowaniach związanych z odpowiedzialnością członków zarządu za zobowiązania publicznoprawne.

W kontraście do rozważań podjętych w poprzednich podrozdziałach należy również odnieść się do metod badania niewypłacalności nieopisywanych szerzej w naukach ekonomicznych, a związanych z komentarzami i orzecznictwem pojawiającym się w naukach prawnych. Problematyka oceny niewypłacalności w rodzimym porządku prawnym ma nierozzerwalny związek z otoczeniem gospodarczym i specyfiką rozliczeń pomiędzy podmiotami, a opóźnienia płatnicze niewątpliwie stanowią immanentną część obrotu gospodarczego⁶². To właśnie utratę zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych ustawodawca przyjął jako jedną z przesłanek niewypłacalności w przepisie art. 11 ust. 1 PU.

W doktrynie i orzecznictwie wielokrotnie powołuje się więc na kategorię utraty zdolności do regulowania „przeważającej części” zobowiązań wymagalnych⁶³ wśród wszystkich zobowiązań podmiotu gospodarczego, co może być jednym z symptomów niewypłacalności. Niewątpliwie wyróżnić jednak należy możliwość występowania zdań odmiennych⁶⁴, w tym skrajnych, jak wskazanie, iż niewypłacalnym jest podmiot, który nie zapłacił wyłącznie dwóch wymagalnych zobowiązań⁶⁵ lub nawet jednego zobowiązania⁶⁶. Wskazać więc należy, że ustawodawca wiąże stan niewypłacalności z zaprzestaniem możliwości regulowania zobowiązań, co ma charakter dynamiczny. Jednakowoż brak jest obecnie badań, które mogłyby potwierdzać lub zaprzeczać wskazaniu, że przeważająca część nieopłaconych zobowiązań stanowi element, który jednoznacznie ukazuje niewypłacalność przedsiębiorstwa.

⁶² Badanie płatności w Polsce, [https://www.coface.pl/publikacje-ekonomiczne-i-analizy/badanie-płatności-w-polsce-2023](https://www.coface.pl/publikacje-ekonomiczne-i-analizy/badanie-pлатności-w-polsce-2023); stan na 6.04.2025 r.

⁶³ Tak m.in.: Wyrok NSA w sprawie o sygn. akt III FSK 162/22, Wyrok WSA w Warszawie w sprawie o sygn. akt III SA/Wa 2323/20, Wyrok NSA w sprawie III FSK 3354/21, Wyrok WSA w Gliwicach I SA/Gl 1121/20, Wyrok NSA II FSK 2437/19, Wyrok NSA II FSK 2077/18.

⁶⁴ **P. Filipiak**, w: *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, wyd. III, red. A. Hrycaj, LEX/el. 2023, art. 6.

⁶⁵ Wyrok NSA z 2.12.2020 r., II FSK 2437/19, LEX nr 3113469; Wyrok NSA z 3 marca 2017 r., sygn. akt II FSK 807/17, publ. CBOSA.

⁶⁶ **P. Filipiak**, w: *Prawo restrukturyzacyjne...*

4. Wnioski

Problematyka badania niewypłacalności, a w szczególności jej zarówno ekonomicznego, jak również prawnego wykorzystania stanowi istotny problem, zarówno teoretyczny, związany z wyborem metody badania niewypłacalności oraz skutecznością wybranych metod, oraz problem praktyczny pojawiający się w licznych sprawach sądowych. Literatura nie precyzuje, w jaki sposób należy badać stan niewypłacalności, która z metod winna być określona jako odpowiednia czy też w jaki sposób znane metody ekonomiczne mogą być implementowane do badania niewypłacalności w ujęciu prawnym.

Zdecydowanym problemem w rozumieniu badanej tematyki stanowi traktowanie problemu niewypłacalności *ex post*, co powoduje, że biegli sądowi oraz sądy dokonują oceny powstałych wydarzeń po ich zaistnieniu, a często po upływie długiego czasu. Należy jednak pamiętać, że prowadzenie przedsiębiorstwa nie jest działaniem mechanicznym dającym się w pełni zautomatyzować przez pewne procesy oraz modele. Przedsiębiorstwa narażone są na jednorazowe, niespodziewane zdarzenia, których nie ma możliwości jednoznacznie przewidzieć, a stan niewypłacalności w spółce powstać może nawet poprzez jedną błędną decyzję. Wskazać należy, iż mimo braku dysponowania pełnym przebiegiem postępowań sądowych (w tym apelacji) sądy powszechne uznają analizy poczynione przez biegłych czy organy za istotny dowód w ocenie badania niewypłacalności i licznie powołują się na treści tam zawarte.

W artykule dokonano zestawienia ekonomicznych i prawnych metod badania niewypłacalności przedsiębiorstw. Wśród wyróżnionych metod badania niewypłacalności do najczęściej stosowanych zaliczyć należy analizę wskaźnikową (w szczególności wskaźniki płynności i zadłużenia) oraz analizę dyskryminacyjną, stosując modele zarówno polskie, jak i zagraniczne. Pozostałe metody zawarte w literaturze ekonomicznej nie znajdują odzwierciedlenia w orzecznictwie w zakresie badania niewypłacalności.

Problematyka badanego zagadnienia stanowi problem już na etapie definicji niewypłacalności. Konsekwencją tego jest brak jednolitości w zakresie metod badania niewypłacalności. Powoduje to daleko idące skutki zarówno dla członków zarządów, managerów, organów podatkowych czy wierzycieli, którzy w związku z brakiem ugruntowanych metod nie są w stanie wskazać, czy podmiot już znalazł się w stanie niewypłacalności. Wyzwaniem dla ustawodawcy staje się więc dookreślenie przesłanek niewypłacalności i wskazanie konkretnych norm regulujących, jaki podmiot można uznać za niewypłacalny i w jaki sposób niewypłacalność w praktyce winna być badana. Materializacja stanu niewypłacalności

w przedsiębiorstwie niesie za sobą znaczne konsekwencje, które doprowadzić mogą do licznych procesów cywilnych lub nawet karnych. W takim przypadku używanie metod nieadekwatnych do badania niewypłacalności może przynieść znaczne negatywne konsekwencje.

Opracowane w artykule tabele zawierają ograniczenia. Specyfika wykorzystywanych programów sprawia, iż przedstawione tabele zawierać mogą powtórzenia, gdyż prawnicze bazy danych nie umożliwiają usuwania wyroków, które odnoszą się do kilku przepisów jednocześnie lub powtarzają się w bazie.

Bibliografia

Akty prawne

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 570 w brzmieniu Międzynarodowego standardu badania 570 (IAASB), http://www.kibr.webserwer.pl/_doc/uchwały/KSRF/uchwała_2783-52-2015_KSRF_570.pdf; stan na 2.04.2025 r.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2025 r., poz. 111, 497).

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek Handlowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 18, 96).

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2023 r., poz. 825, 1723, 1843, 1860).

Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo Restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2023 r., poz. 1723, 1860).

Orzecznictwo

Postanowienie SN z 24.06.1999 r., sygn. akt III CKN 276/98, Lex nr 1212989.

Postanowienie SN z 19.12.2002 r., sygn. akt V CKN 342/01, Lex nr 75360.

Wyrok SN z 19.01.2011 r., sygn. akt V CSK 211/10, OSNC-ZD 2011, nr 4, poz. 77.

Wyrok NSA z 23.03.2006 r., sygn. akt II FSK 479/05, Lex nr 204069.

Wyrok NSA z 3.03.2017 r., sygn. akt II FSK 807/17, publ. CBOSA.

Wyrok NSA z 18.05.2021 r., sygn. akt III FSK 3354/21, Lex nr 3218869.

Wyrok NSA z 26.05.2022 r., sygn. akt III FSK 162/22 Lex nr 3365528.

Wyrok WSA w Gliwicach z 7.04.2021 r., sygn. akt I SA/Gl 1121/20.

Wyrok WSA w Warszawie z 9.02.2022 r., sygn. akt III SA/Wa 2323/20.

Opracowania

Adamus R., *Prawo upadłościowe: Komentarz*, Legalis 2019.

Adamus R., *Prawo upadłościowe: Komentarz*, Legalis 2021.

Aigner D., Fellner M., *Die Beurteilung des Eintritts der Zahlungsunfähigkeit im Wandel von Judikatur und Schrifttum*, Zeitschrift für das gesamte Bank- und Börsenwesen 2019/19, s. 192.

Alaka H.A., Oyedele L.O., Owolabi H.A., Kumar V., Ajayi S.O., Akinade O.O., Bilal M., *Systematic review of bankruptcy prediction models: Towards a framework for tool selection*, Expert Systems with Applications 2018/94, s. 164–184.

Antonowicz P., *Kształtowanie wartości brzegowych wskaźnika płynności finansowej I stopnia w przedsiębiorstwach w okresie trzech lat przed ogłoszeniem upadłości*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług 2011/62, s. 255–263.

- Antonowicz P.**, *Teoria i praktyczne aspekty wykorzystania analizy dyskryminacyjnej w prognozowaniu niewypłacalności (upadłości) przedsiębiorstw*, Ekonomiczne Problemy Usług 2010/50, s. 467–476.
- Aziz M.A., Dar H.A.**, *Predicting corporate bankruptcy – where we stand?*, Corporate Governance: The International Journal of Business in Society 2006/6 (1), s. 18–33.
- Banach-Kobyra A.**, *Prognozowanie upadłości przedsiębiorstw jako narzędzie monitorowania zaistnienia sytuacji kryzysowych*, Przedsiębiorstwo we Współczesnej Gospodarcie – Teoria i Praktyka 2017/22 (3), s. 213–230.
- Bochenek M.**, *Ryzyko i niepewność w naukach ekonomicznych – rozważania semantyczne*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu 2012, s. 46–51.
- Dec P.**, *Modele wczesnego ostrzegania przed upadłością przedsiębiorstw i badania nad ich skutecznością w Polsce*, w: E. Mączyńska (red.), *Bankructwa przedsiębiorstw: wybrane aspekty instytucjonalne*, Warszawa 2008, s. 226.
- Filipiak P.**, w: A. Hrycaj (red.), *Prawo restrukturyzacyjne: Komentarz*, wyd. III, Lex/el., Warszawa 2023.
- Gawron K.**, *Ograniczenia wykorzystania analizy wskaźnikowej do oceny sytuacji majątkowo-finansowej jednostki gospodarczej w stanie upadłości likwidacyjnej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach 2016, nr 299.
- Gurgul S., Podczaszy J.**, *Niewypłacalność przedsiębiorstwa w ujęciu prawnym i ekonomicznym*, Przedsiębiorczość i Zarządzanie, Wydawnictwo SAN 2015/XVII/8/I, s. 185–196.
- Hamrol M., Chodakowski J.**, *Prognozowanie zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa. Wartość predykcyjna polskich modeli analizy dyskryminacyjnej*, Badania Operacyjne i Decyzje 2008/18 (3), s. 17–32.
- Jackson R.H.G., Wood A.**, *The performance of insolvency prediction and credit risk models in the UK: A comparative study*, The British Accounting Review 2013/45 (3), s. 183–202.
- Janda P.**, *Prawo upadłościowe: Komentarz*, wyd. III, art. 11, Warszawa 2023.
- Kamiński G., Borys A.**, *Upadłość i niewypłacalność jako pojęcia ekonomiczne i prawne*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2022/84 (3).
- Kitowski J.**, *Krytyczna analiza stosowania metody Edwarda Altmana w badaniu sprawozdań finansowych*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2018/513, s. 206.
- Kitowski J.**, *Metody dyskryminacyjne jako instrument oceny ryzyka upadłości przedsiębiorstwa*, „Zarządzanie i Finanse” 2013/11 (2), s. 12.
- Kitowski J.**, *Metody dyskryminacyjne oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw – bariery wiarygodnego stosowania*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H. Oeconomia* 2018/52 (3), s. 53.
- Kitowski J.**, *Modele dyskryminacyjne jako instrument oceny zagrożenia upadłością przedsiębiorstw*, *Nierówność Społeczne a Wzrost Gospodarczy* 2021/68, s. 145–160.
- Korol T.**, *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw przed ryzykiem upadłości*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Krawczyk-Giehsman A.**, *Badanie stanu zagrożenia niewypłacalnością z uwzględnieniem przepisów niemieckiego prawa insolwencyjnego*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2018/4, s. 8.
- Kubiczek M., Sokół B.**, *Metodyka badania płynnościowej przesłanki niewypłacalności w świetle jej prawnej definicji*, *Doradca Restrukturyzacyjny* 2016/1 (3), s. 110.
- Łodziana A.**, *Rachunkowość w jednostkach zagrożonych upadłością*, *Rachunkowość* 2003/1, s. 25.

- Maślanka T., Mazur-Maślanka I.**, *Wybrane wskaźniki finansowe w okresie przed upadłością w przedsiębiorstwach budowlanych*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 2017/1 (42), s. 73–84.
- Mazurek S.**, *Pojęcie i kluczowe problemy związane z ustalaniem stanu niewypłacalności*, Fenix. PL – Kwartalnik Krajowej Izby Syndyków 2010/0, s. 27–39.
- Mioduchowska-Jaroszewicz E., Szczepkowska M.**, *Pozytywne i negatywne skutki upadłości*, Studia i Prace WNEiZ US 2016/43 (1), s. 65–74, <https://doi.org/10.18276/sip.2016.43/1-06>
- Mońka J.**, *Wartość jako cel i płynność finansowa jako determinanta funkcjonowania przedsiębiorstwa*, w: E. Nowak (red.), *Rachunkowość a controlling*, Prace naukowe nr 14 Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2008, s. 280–281.
- Morawska S., Roszkowska P.**, *Interesariusze w procesie upadłości przedsiębiorcy*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie 2011/2 (19), s. 49–58.
- Mróz C.**, *Wpływ asymetrii informacji na strukturę kapitału*, Inżynieria Mineralna 2016, Lipiec–Grudzień, Journal of the Polish Mineral Engineering Society.
- Nahotko S.**, *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach zagrożenia upadłością*, Wydawnictwo AJG sp. z o.o., Bydgoszcz 2003, s. 25.
- Nowak E.**, *Analiza sprawozdań finansowych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2017.
- Ostrowska D., Ejsmont A.**, *Analiza wskaźnikowa działalności przedsiębiorstw: Wybrane elementy*, Wydawnictwo Uczelniane PWSZ im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach, Suwałki 2011.
- Piątek E., Konat-Stanek M.**, *Metody identyfikacji niewypłacalności i ocena zagrożenia bankructwem*, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia 2017/4 (88), s. 375–382.
- Pitera R.**, *Ocena wiarygodności wybranych modeli wczesnego ostrzegania w badaniu kondycji finansowej przedsiębiorstwa*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2018/514, s. 342–354.
- Pociecha J.**, *Metodologiczne problemy prognozowania bankructwa*, w: *Taksonomia 17. Klasyfikacja i analiza danych – teoria i zastosowania*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 54–63.
- Pomykalska B., Pomykalski P.**, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 67–76.
- Prusak B.**, *Jak rozpoznać potencjalnego bankruta*, w: F. Bławat (red.), *Prace Naukowe Katedry Ekonomii i Zarządzania Przedsiębiorstwem*, t. III, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2004.
- Prusak B.**, *Nowoczesne metody prognozowania zagrożenia finansowego przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2005, s. 27–30.
- Puć A.**, *Analiza determinant upadłości przedsiębiorstw jako metoda wczesnego wykrywania zagrożenia bankructwem*, Debiuty Naukowe Studentów Wyższej Szkoły Bankowej 2023/20 (20), s. 39–55.
- Rogowski W.**, *Rozważania nad pojęciem upadłość przedsiębiorstwa, czyli upadłość niejedno ma imię*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów. Szkoła Główna Handlowa 2015/142, s. 87–116.
- Sierpińska M., Wędzki D.**, *Zarządzanie płynnością finansową*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 7.

- Spychała M.**, *Zastosowanie analizy wskaźnikowej oraz modeli wczesnego ostrzegania w prognozowaniu upadłości przedsiębiorstw na przykładzie spółek Irena S.A. i Krosno S.A.*, Zarządzanie i Finanse 2013/13, s. 467–483.
- Wędzki D.**, *Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego według polskiego prawa bilansowego*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Kraków 2019.
- Witosz A.J., Buk H.**, w: D. Chrapoński, W. Gewald, W. Klyta, A. Malmuk-Cieplak, M. Mozdzeń, A. Torbus, A.J. Witosz, H. Buk, *Prawo upadłościowe: Komentarz*, wyd. II, art. 11, Warszawa 2021.
- Zimmerman P.**, *Komentarz do ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze*, Legalis, Warszawa 2014.

Strony internetowe

System informacji prawnej Legalis, <https://legalis.pl>; stan na 31.03.2025 r.

System informacji prawnej Lex, <https://www.lex.pl>; stan na 31.03.2025 r.

Badanie płatności w Polsce 2023, <https://www.coface.pl/publikacje-ekonomiczne-i-analizy/badanie-platnosci-w-polsce-2023>; stan na 6.04.2025 r.

Krzysztof PAŁĘGA

METHODS OF EXAMINING CORPORATE INSOLVENCY IN THE LIGHT OF COURT RULINGS

Abstract

Background: The subject of this research is an analysis of legal provisions that incorporate the concept of insolvency, along with an assessment of their importance in judicial practice (based on data from the Lex and Legalis databases), as well as an analysis of court rulings regarding insolvency assessment methods.

Research purpose: The aim of this article is to review insolvency assessment methods identified in the economic and legal literature, with reference to research on the effectiveness of the most commonly used ones. This article identifies the most commonly used analytical methods for corporate insolvency assessment based on publicly available court decisions.

Methods: Analysis of the Lex and Legalis legal databases. The article employs a dogmatic-legal approach, which involves analyzing bankruptcy law provisions against their practical interpretation by courts, as well as a case law analysis (case study) focused on identifying criteria used in insolvency assessment based on the Lex and Legalis legal databases.

Conclusions: Among the identified insolvency assessment methods, the most commonly used include ratio analysis (particularly liquidity and debt ratios) and discriminant analysis, including both Polish and foreign models. Other methods included in the economic literature are not reflected in case law on insolvency assessment.

Keywords: financial analysis, solvency, bankruptcy forecasting, bankruptcy.